

ให้รู้เอง

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๓

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ที่ว่าความเห็นจริง ถ้าของเขานี้เป็นการศึกษามา เป็นปริยัติมา เป็นการจดจำมา แล้วเขาทำของเขาอย่างนั้นตลอด มันก็เป็นสัญญาอารมณ์ที่ว่าไปเห็นตามความเป็นจริง เห็นตามความเป็นจริงในความเห็นของเขา เขาเห็นจริงก็เขาพยายามคิด ว่าต้องเป็นอย่างนั้น ๆ ต้องเป็นอย่างนั้นคือว่าท่องจำมาไง จะละอย่างนั้น จะวางอย่างนั้น ๆ ก็วางมา ๆ มันก็เห็นว่าความเห็นของเขามันอย่างนั้นมาตลอด เขาก็ว่าอันนั้นเป็นความถูกต้อง เพราะอะไร? เพราะมันทำแล้วสบายใจ

อย่างเช่นเราไปฟังเทศน์ พอพระเทศน์ขึ้นมานี้ เราฟังเข้าไป เราจะคิดตามมันก็สบายใจส่วนหนึ่ง ความสบายใจของเขา มันเข้าใจใจ “อ้อ...พระพุทธเจ้าสอนอย่างนั้น เราประสบแล้วมันก็เห็นตามความเป็นจริง มันก็ปล่อยวาง” มันปล่อยวางด้วยความที่ว่ามันเข้าใจใจ ความเข้าใจกับความเห็นมันต่างกัน สิ่งที่เขายกเขาเห็นกาย ๆ นี้ พอเขาเห็นกายมันเป็นการรู้เห็น สิ่งที่รู้เห็นมันเกิดขึ้นปั๊บนี้ มันจะไปค้านกับไอ้สิ่งที่ว่าความเข้าใจอันนั้น เราเข้าใจนี้มันเป็นการหิบบิขมา มันจินตนาการขึ้นมา มันเป็นจินตมยปัญญา มันจินตนาการมาว่าเป็นอย่างนั้น แล้วเราเข้าใจพยายามกดไว้ อารมณ์มันเป็นไปตามนั้น ความเป็นไปตามนั้นมันก็เป็นความเห็นของเขาอันเดิม

แต่ถ้าเขามาเห็นกาย เขาเห็นจริงปั๊บนี้ มันจะขัดกับอันนั้น มันเป็นปมอันหนึ่ง แต่เป็นปมอันหนึ่งนี้มันจะรู้เลยว่า เพราะอาการมันจะต่างกัน ความเห็นมันต่างกัน เราถึงว่าอันนี้เห็นจริง แต่ความเห็นจริงนี้มันจะคลาดเคลื่อนกับความเห็นอันเดิม ถ้าความเห็นอันเดิมนั้นมันจะเป็นปมไว้ไง แล้วทีนี้มันจะเป็นความลำบาก ลำบากตรงไหน? ลำบากที่ว่าถ้าเราเห็นแล้วนี้ มันเห็นปั๊บ แล้วจะให้เห็นอีกนะมันเห็นด้วยไม่ได้ไง ความที่เขาเห็นไม่ได้มันสืบต่อไม่ได้ คือว่ารักษาจิตไว้ไม่ได้

จิตที่จะไปเห็นอย่างนี้มันต้องสงบปล่อยวางทั้งหมด แล้วจิตเป็นตาใน ตาธรรมไปเห็น พอ ตาธรรมไปเห็นกายนี้ ความเห็นกายมันจะมีความรู้สึกคู่คี่ต่างกัน แล้วถ้าจะไปทำอีกมันทำ ไม่ได้ เขาเลยบอกว่า การเห็นหนเดียวนี้นั้นก็เป็นการที่เห็นว่าเห็นตามความเป็นจริงแล้วจะปล่อยวาง แล้ว

เขาเข้าใจว่าอันนี้เป็นผลไง พอเข้าใจว่าอันนี้เป็นผลมันก็จะไปเสริมกับความเห็นเดิม เราถึง ว่าไม่ค้านตรงนี้ ที่เราไม่ค้านตรงนี้เพราะความเห็นเดิมเขาเห็นอยู่แล้วใช่ไหม แต่เห็นเดิมนั้นมันเป็น ภาทฐาน มันเป็นพื้นฐาน พอพื้นฐานขึ้นมามันมาเห็นกายจริง พอเห็นกายจริงอันนี้เป็นปมแล้ว เป็นปมในหัวใจว่าอันนี้มันขัดกับความเห็นของตัวเอง แต่จะไปทำตรงนั้นอีกไม่ได้

พอไปเห็นกายอีกไม่ได้ก็ต้องย้อนกลับมา มันเหมือนกัน ๆ แต่จะเหมือนกันขนาดไหนมัน ก็มีปมในหัวใจ มันมีปมแล้วนะ ถ้ามีปมแล้วนี้เราถึงว่าไม่ไปค้านเขา ถ้าไปค้านเขามันจะเกิดทวิภู มิมานะว่าแบ่งเขาแบ่งเราแล้ว อันนั้นถูก อันนั้นผิด เพียงแต่ทำให้เขาตัวเองเห็นเองไง พอเขาเห็นเองว่า เห็นกายกับจังกายนี้ต่างกัน ความจำ การท่องจำ เรื่องกาย เรื่องเกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ นี่เป็น การท่องจำ ความท่องจำนี่เป็นที่เขาท่องจำมา แต่เขาไปเห็นนี้ มันขัดกันโดยธรรมชาติ

แต่ขัดกันโดยธรรมชาตินี้ มันเป็นเรื่องสุดวิสัยของผู้ที่ปฏิบัติใหม่ ๆ มันต้องพยายามทำ ความสงบ ถ้าจะเห็นกายอย่างเก่าอีกต้องหันกลับมาทำความสงบ ถ้าอยากเห็นกายไม่เห็นหรือ เพราะอะไร? เพราะความอยากนั้นเป็นตัณหา ความเป็นตัณหานี้มันทำให้ใจนี้พุ่งออกมา มันอยาก ใจ สมุทัยซ้อนสมุทัย มันถึงว่าต้องพยายามทำความสงบไป ทำแบบไม่อยากเห็นไม่อยากรู้ พอจิต มันสงบเข้ามามันจะเห็นอีกครั้งหนึ่ง

ความเห็นกายนี้เห็นได้ยาก แล้วการเจริญต่อไปนี่มันทำได้ยาก ต้องทำความสงบของใจถึง จะเห็นจริง ทีนี้เห็นจริงนี้ ถ้าเห็นจริงเรื่อย ๆ นี้ อันนี้ถ้ามันเห็นจริงเรื่อย ๆ มันจะเป็นการรู้โดย ตัวเอง พอรู้โดยตัวเองนี้จะรู้ว่าตัวเองถูกหรือตัวเองผิด ต้องให้เกิดตรงนี้

ถ้าไม่เกิดตรงนี้มันเกิดทัญญู ทัญญูตรงที่ว่าอาจารย์สอนมาอย่างนี้แล้ว พออาจารย์สอนมา มันยึดของอาจารย์อยู่ มันถึงว่าความเห็นผิด ผิดก็ผิดเกิดเพราะอาจารย์สอนมา แล้วเราทำได้ ประโยชน์มา แล้วอีกอย่างหมู่เขามากไป หมู่เขามากคือว่าเขาเป็นหัวหน้า เขาจะยอมรับความผิด ไม่ได้หรอก ถ้าพูดถึงถ้าเขาบอกว่า ความเห็นเดิมผิด สิ่งที่ทำมาทั้งหมดผิดหมดเลย แล้วไปชักหมู่ คณะไว้ หมู่คณะต้องผิดหมด ไอ้ตรงนี้นั้นคำไว้ จะคำไว้ขนาดไหนอันนี้เป็นความเห็นผิด มันเป็น มิจฉาทัญญู

แต่ถ้าเป็นมิจฉาทัญญูนี้ต้องให้เขารู้เอง เพราะคนอยู่ในสถานะนี้มันยึดมันถือมันความเห็น ของเขา เราถึงบอกปล่อยให้เขารู้เองเห็นเอง การเห็นกายที่เขาบอกว่าเห็นจริงนั้นยอมรับว่าเห็นจริง แต่เห็นจริงแล้วจะทำอย่างนี้อีกเราก็อ่าทำได้ยาก ทำได้ยากเพราะว่ามันเป็นความเห็นจริง รู้จริง รู้ จากใจ รู้จากความเห็นของตัวเอง มันถึงว่าเป็นทัญญู มันเป็นกิเลส ๒ ชั้น ๓ ชั้นนะ

นี่อุบายวิธีการไง ทำไมพระสมัยพุทธกาลเขาบอกเขาเป็นพระอรหันต์ แล้วจะมาเฝ้า พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าบอกไม่ต้องหรอก ให้ไปนุ่งก่อน ให้ไปเทียวป่าช้าก่อน ไปถึงที่ป่าช้าไป ดูซากศพไง พอไปเห็นซากศพมันเกิดอารมณ์ มันไม่ใช่ เห็นไหม ถ้ามาหาพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าพูดมันก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง เพราะว่ามันเป็นการคัดค้านความเห็น แต่ตัวเองไปประสบ เอง ไปประสบกับซากศพนั้น พอไปเจอคนตายใหม่เข้ามันมีอารมณ์ความรู้สึก

อันนี้ก็เหมือนกัน ต้องให้เขาประสบเอง ถ้าเขาไม่มีความเห็นนะ เขายังยึดของเขาอยู่ พอยึด ของเขาอยู่เขาก็มีปมในใจ เขาต้องเกิดปมในใจแล้วว่า เอ...อันนั้นมันอะไรนะ ที่เห็นกายครานั้น ทำไมไม่เป็นอย่างนี้ ไอ้สิ่งที่เราเห็นนี่มันเป็นอารมณ์ความคิดเฉย ๆ มันเป็นอารมณ์ที่ตื่น ๆ แต่ ครานั้นทำไมมันดูดีมอย่างนั้น แล้วทำอย่างไรถึงจะเป็นอย่างนั้น

นี่มันเป็นปมอยู่แต่ยังไม่กล้าพูด ไม่กล้าพูดเพราะว่ากิเลสมันบังอยู่ นี่กิเลสบังเงา สิ่งนี้มัน อยู่ในหัวใจของเขา ถึงบอกว่าเราถึงไม่ค้านเขา ต้องการให้เขารู้เองเห็นเอง ให้เขาเข้าใจความเห็น ของเขาเอง ถ้าอย่างนั้นแล้วนี้ มันถึงเป็นการที่ว่าอุบายวิธีการที่จะช่วยเหลือเขา ถ้าเราบอกว่าถูก... ถูกจุดเดียว ผ่าทั้งผืนเลอะสกปรกหมดเลย แต่จุดขาว ๆ บนผ้านั้นถูก จุดนี้ถูก ไอ้อื่นเราไม่พูดถึง

เพราะอะไร? เพราะเขายึดผ้าทั้งผืน เขาว่าผ้าทั้งผืนของเขาถูกหมด แล้วบอกจุดนี้ถูกก็ถูกด้วย เพราะจุดนี้มันอยู่ในผ้าผืนนั้น แต่เราบอกถูกเฉพาะจุดขาวนี้เท่านั้นเอง แต่ไอ้สกปรกในผ้านั้นเราไม่พูดถึงมัน ให้เขาเห็นเอง จุดขาวนั้นกับความเห็นของผ้านั้นมันให้เขาเห็นเองไง เขาถึงจะเข้าใจเอง จะได้ว่าไม่มีอาจารย์เขาอาจารย์เรา เพราะอะไร? เพราะว่าเห็นเอง สารภาพเอง สารภาพผิดทุกอย่าง ความเห็นเข้าใจเองมันจะยอม ตรงนั้นจะยอม

แต่ถ้าไปพูดอย่างนี้มันจะเกิดให้เขามีทิฏฐิมานะ ถ้าเขามีทิฏฐิมานะขึ้นมาแล้วมันก็ไม่เป็นประโยชน์กับเขาและเราด้วย ฉะนั้นก็อย่างว่านี่อาจารย์มหาบัวบอก “แพ้เป็นพระ ให้เขาชนะไปเถิด” เราเป็นพระ เขาชนะเป็นมาร ให้เขาชนะไป เราเป็นแพ้ไปเรื่อย แต่ถ้าวันไหนเขาไปรู้ว่าของเขาผิด เขาจะซึ่งใจมาก อันนี้ครูบาอาจารย์ถึงว่า กราบพระพุทธเจ้าแล้วกราบแล้วกราบอีกใจ

กราบพระพุทธเจ้าแล้ว กราบแล้วกราบอีกเพราะอะไร? เพราะมันลึกซึ่งมาก รู้ได้อย่างไร เห็นได้อย่างไร แล้วเรารู้มาเห็นเองของเรา เราเห็นได้อย่างไร มันถึงได้ซึ่งใจ ซึ่งใจแล้วกราบแล้วไม่พูดให้ใครฟัง พูดให้ใครฟังแล้วมันก็ต้องไปอธิบายอีกเพราะว่าสิ่งที่มันลึกละเอียดอ่อน มันเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนอยู่ในหัวใจมากนะ มันลึกมาก ๆ สิ่ง que เห็นนั้นมันถึงบอก ภวานามยปัญญา ยังไม่มีใครเคยเกิด สิ่งที่เกิดขึ้นมานี้เป็นจินตมยปัญญาทั้งหมดเลย สุตมยปัญญานี้เรียนมา ๆ แล้วจินตมยปัญญาเกิดขึ้น

ถ้าภวานามยปัญญามันเกิดขึ้นมานี้ มันจะเคลื่อนไป ๆ แล้วมันจะตัดออก สิ่งที่ว่าเหตุเป็นผลนี้มันจะปล่อย มันหายากินไป ความท่องจำนะ กิเลสมันอยู่ในหัวใจใช่ไหม แล้วท่องเอาได้กิเลสมันขาดออกไป มันเป็นไปได้อย่างไร ใจ เห็นไหม นี่ตัวจิต เคลื่อนออกมาเป็นขั้น ๕ ความเป็นขั้น ๕ นี้อารมณ์เกิดขึ้นมา แล้วถึงมาเป็นอารมณ์ขึ้นมา ท่องจำมันอยู่ทั้งนั้นนะ มันเป็นปมที่ ๓ แล้วมันจะชำระกิเลสได้อย่างไร

เมื่อวานนี้เขามาก็เหมือนกัน พระเขามา ๒ ฝ่าย เขาถามกันนี้ ฝ่ายหนึ่งเขาปฏิบัติทางนี้เหมือนกัน อีกฝ่ายหนึ่งเขาบอกว่า มันชำระกิเลสไม่ได้ ฝ่ายนี้เขาถามว่า “การใช้ปัญญาอย่างนี้ถูกไหม?” เราบอก “ถูก เป็นปัญญาอบรมสมาธิ” เขาก็ยังทำมาอยู่ แต่เขาอยากให้เห็นคนค้าประกันเขา เรา

บอกเขาว่าถูก ทีนี้พระเขามา ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งบอกว่า “แล้วอย่างนี้มันจะฆ่ากิเลสได้หรือ?” บอกไม่ได้ เรียบอกเลยบอกไม่ได้ ไม่ได้แต่บอกว่า ถูก

ถูก แต่มันยังไม่ถึงจุดที่จะฆ่ากิเลส มันยังฆ่าไม่ได้ แต่มันเป็นจุดของการเริ่มต้นเข้ามา ทำปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา พยายามคูจิตเข้ามา ๆ มันทะลอมจิตให้เข้ามาถึงจุดศูนย์กลาง จากอารมณ์ก็ยื่นเข้าไปในขั้น ๕ จากพิจารณาขั้น ๕ เข้าไปมันถึงเป็นตัวจิต ตัวจิตตัวปล่อยขั้น ๕ ปล่อยขั้นขาดเข้ามา ตัวปล่อยขั้น ๕ คือตัวฆ่ากิเลส

แต่ตัวนี้เหมือนกัน คุณายนอกนี้มันอันเดียวกัน เขาบอกว่า แล้วเขาก็วิตกกังวลมาก คนที่ถามนะ แล้วถ้าเกิดอย่างนั้นแล้วเขาจะรู้เรื่องกายได้อย่างไร เรียบอกว่า เอ้า...เวลาเรากินข้าวนะ เรากินเฉพาะข้าวในงานนั้นใช่ไหม แล้วเรอิมไหม?...อิม ทำไมเราต้องไปกินงานด้วยละ พอเรากินข้าวอยู่ก็เป็นห่วงว่าเรากินข้าวแล้วงานก็ยังไม่ได้กินเลยนะ แล้วงานนั้นทำอย่างไร? งานมันก็เหลือไว้ ก็ต้องกินงานเข้าไปด้วยสิ

นี่ก็เหมือนกัน ละกิเลส ละที่กายหรือละที่จิตก็เหมือนกัน มันปล่อยวางกิเลสเหมือนกัน ไม่ต้องไปห่วงว่าละที่จิตแล้วก็ต้องไปละที่กายอีก หรือละที่กายแล้วต้องไปละที่จิตอีก ละที่กายหรือละที่จิตมันอิมเหมือนกัน ฉะนั้นถึงว่าไม่ต้องไปห่วงที่ขามข้าว ให้ห่วงที่อาหารในงานนั้น ห่วงที่อาหารในงานนั้นคือความรู้ความเข้าใจในงานนั้น

นี่คือบอกว่าฝ่ายหนึ่งเขาบอกละกิเลสไม่ได้ สงสัยเขาจะมีความเห็นต่างกันมา แล้วเขามาที่พูดนะ เขาบอกต้องการคนรับประกันว่าทำมานี้ถูก เรียบอกถูก กาย เวทนา จิต ธรรม นี้ถูก พิจารณากายหรือจิตได้เหมือนกัน แต่การเห็นนี้มันต้องเห็นจากหยาบเข้ามา ๆ แล้วละเอียดเข้าไปแล้วต้องทำอยู่ตรงนี้ ถ้าทำอยู่ตรงนี้อย่างเดียวนะ รับประกันได้ไม่ผิด แล้วนี่เอาที่รับประกันเลย ๆ บอก “เอาที่รับประกัน” ฉะนั้นให้ทำเข้ามา...ไม่ผิด ๆ

แต่ถ้ายังชำระกิเลสไม่ได้ อย่างที่เขาว่านี่ เห็นกายอันนี้ยังละกิเลสไม่ได้ แต่เขาเห็นแล้วมันยังละไม่ได้หรอก เพราะอะไร? เพราะเห็นเฉย ๆ ไม่ได้วิปัสสนา เห็นเฉย ๆ แล้วก็หลุดมือไป นี่ครู

บาอาจารย์บอก เห็นใหม่ อาจารย์ยื่นจากใจดวงหนึ่งให้อีกใจดวงหนึ่ง ใจดวงนี้รับจากมือแล้วก็ทำ หลุดมือไป ๆ มันตั้งไว้ไม่ได้

การเห็นกายจริงนี่ โห...ไม่ใช่เห็นแล้วมันจะเห็นเรื่อย ๆ เป็นไปไม่ได้ มันต้องพยายาม ฝึกฝนให้เห็น พยายามฝึกฝนที่ใจ นี่เอาเพชรมาวางไว้ที่นี้เม็ดหนึ่งสิ พอใครเจอเพชรก็วิ่งไปเอาเพชร ทั้งหมดเลย ทำไมเราเจอเพชรต่างคนต่างนั่งดูเพชรได้ใหม่ เพชรอยู่ที่นั่น ถ้ามีเพชรอยู่เม็ดหนึ่งต่าง คนต่างมากว่าเพชรเม็ดนั้น จะทะเลาะกัน

เห็นกายก็เหมือนกัน ใจนี้ไปเห็นเพชรเม็ดนั้น แล้วมันก็อยากได้เพชรเม็ดนั้น มันก็ไป ตะครุบที่เพชรเม็ดนั้น เวลาภาวนาก็คิดถึงเพชรเม็ดนั้น ๆ จิตมันไม่สงบสักที มันก็ไม่เห็น ถ้าเพชร เม็ดนั้นวางไว้นั้น กลับมาอยู่ที่เราเรานั่งดูเพชร กลับมาที่จิตความสงบมันจะเห็นเพชรอีก

นี่เหมือนกัน ถ้าทำความสงบของใจ เกิดจิตมีพื้นฐานมันจะเห็นเอง เห็นเองถ้ามันเห็นอยู่ แล้ว ถ้าไม่เห็นก็ต้องนึกให้เห็น นึกให้เห็นเพชรขึ้นมา เห็นขึ้นมาแล้วค่อยพยายามแยกแยะ วิปัสสนาอันนั้น มันถึงจะไปละกิเลสตรงนั้น เห็นกายไม่ใช่ละกิเลส ความเห็นละกิเลสไม่ได้ สมาธิ ละกิเลสไม่ได้ สมาธิทำให้จิตนี้สงบ สมาธิละกิเลสไหม?...ไม่ แล้วสมาธิสำคัญไหม?...สำคัญ

ถ้าไม่มีสมาธิมันก็ไม่มีความ ปัญญา ต้องมีสมาธิก่อน แต่ตัวสมาธิไม่สามารถชำระกิเลสได้ ตัว ความสงบไม่สามารถชำระกิเลสได้ ตัวที่ชำระกิเลสคือตัวปัญญา ตัวปัญญาเกิดขึ้นจากการ ไคร่ครวญพิจารณาดูกายให้มันแปรสภาพ ให้มันเป็นไตรลักษณ์ขึ้นมาให้เราเห็น เราเห็นจริง ตามนั้น

นี่คือตัวปัญญา ปัญญาเท่านั้นชำระกิเลส แต่ปัญญาต้องมีสมาธิเป็นพื้นฐาน ศีลที่บริสุทธิ์ทำให้ เกิดสมาธิที่เป็นสัมมาสมาธิ สมาธิที่เป็นสัมมาสมาธิจะทำให้เกิดปัญญา ปัญญาที่เป็นสัมมาสมาธิ จะทำให้เกิดวิมุตติได้ไง เกิดความชำระกิเลสได้ ปัญญาตัวนี้จะต้องอาศัยสมาธิเกิดขึ้น สมาธิ เกิดขึ้นแล้วปัญญาเกิดขึ้น ปัญญาใช้ในตรงไหน? ใช้ในการไคร่ครวญพิจารณา ไคร่ครวญให้มันเป็นความเป็นจริง ถ้าพิจารณากายนี้ความไคร่ครวญมันน้อยเพราะมันแปรสภาพเฉย ๆ มันจะไป

ชำระกิเลสที่ตรงนั้น ชำระกิเลสที่กายหรือที่ใจนี้จิตเป็นผู้ที่ชำระ จิตนี้เป็นผู้ผ่อนทั้งหมด มันเหมือนกัน

แต่เขาก็ห่วงตรงนี้ ห่วงว่าพิจารณาตรงนั้นเขาจะไม่เข้าใจเรื่องกาย ฉะนั้นถึงปล่อยเขาปล่อยไว้ตามความเป็นจริง ถึงจุดนั้นมีคเชือกคอกไก่เป็นคเชือกคอกไก่ คเชือกคอกโคเป็นคเชือกคอกโค มันต่างกัน ในเมื่อเขามีคเชือกคอกไก่ เขาเห็นขนาดนั้นเราจะบอกว่าคเชือกคอกไก่ไม่ได้เอาคเชือกคอกโคไปนี้ เขารับไม่ได้ ต้องปล่อยให้เขารู้ขึ้นมาเป็นชั้น ๆ ขึ้นมา แล้วเขาจะรู้เอง

เราเป็นผู้ที่ฉลาดกว่า เหมือนผู้ใหญ่สอนเด็ก ถ้าเด็กมันจะร้องไห้ เด็กมันจะเสียใจ เราอย่าไปขัดใจมัน ปล่อยให้มันดีใจของมันไป แล้วเราก็ดูของเราไป แต่ถ้าเราไปขัดนี้ มันเหมือนกับผู้ใหญ่ไปขัดเด็ก เวลาเด็กมันเป็นอย่างนั้นไป เวลานี้วุฒิภาวะของใจเขาเป็นอย่างนั้น ความเชื่อของเขาเป็นอย่างนั้น ปล่อยเขาไป อย่าไปกังวลกับเขา แล้วเขาจะรู้ของเขาเอง เอวัง